

Z vedeckého života

Správa z konferencie Bratislavské právnické fórum 2023. (Bratislava Legal Forum 2023). Sekcia správneho práva

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta v spolupráci s Alumni Klubom Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave usporiadala 9. ročník medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2023, ktorá sa konala hybridnou formou, t. j. prezenčne v priestoroch Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a súčasne aj audiovizuálnou online formou prostredníctvom aplikácie Microsoft TEAMS v dňoch 11. a 12. septembra 2023 pod záštitou Alumni Klubu Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

Ústredná téma plenárneho zasadnutia otvárajúcej konferencie reflektovala prakticky vždy aktuálne otázky právneho štátu a akademických slobôd. Tento rok bol ústrednou témou Človek v centre právneho štátu. Plenárne zasadnutie sa začalo dňa 11. septembra 2023 ne-tradične v podvečerných hodinách oficiálnym otvorením a úvodným slovom rektora Univerzity Komenského v Bratislave, JUDr. Mareka Števčeka, DrSc., dekana Právnickej fakulty UK doc. JUDr. Eduarda Burdu, PhD., a JUDr. Mikuláša Trstenského, CSc., člena Výkonnej rady Alumni Klubu a advokáta advokátskej kancelárie G. Lehnert, s. r. o.

Na plenárnom zasadnutí vystúpili s príspevkami viaceré významné osobnosti slovenskej a českej justičnej, ako aj akademickej obce. Predmetom prvej panelovej diskusie bola téma Umelá inteligencia ako výzva pre právo, právnické vzdelávanie a právny štát. Diskutujúcimi boli prítomní hostia: prof. Ing. Ivan Kotuliak, PhD., dekan Fakulty informatiky a informačných technológií Slovenskej technickej univerzity, prof. Ing. Igor Farkaš, Dr., z Katedry aplikovanej informatiky Fakulty matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave, Mgr. Silvia Belovičová, LL.M., advokátka,

a JUDr. Tomáš Jucha, MSc., Senior Policy Manager, AmCham Slovakia.

Predmetom II. panelovej diskusie bola téma Trestné právo a právny štát za prítomnosti hostí: doc. JUDr. Eduard Burda, PhD., dekan Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D., predseda Najvyššieho súdu Českej republiky, JUDr. Jozef Kandra, prvý námestník generálneho prokurátora SR, a JUDr. Martin Puchalla, PhD., predsedajú Slovenskej advokátskej komory.

Rokovanie v sekcii správneho práva bolo po oba dni trvania konferencie venované téme Garancie uplatňovania princípov právneho štátu vo verejnej správe a uskutočnilo sa po oba dni v učebni na prízemí starej budovy Právnickej fakulty UK. Odbornými garantmi tejto sekcie boli prof. Mgr. Yuliia Vashchenko, PhD., a doc. Mgr. Ján Škrobák, PhD.

Ako prvá predniesla svoj príspevok na tému Princíp rešpektovania ľudských práv a základných slobôd v činnosti stavovských a profesijných organizácií prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD., z Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Príspevok pojednával o inštitúte práva na regulované povolanie, čo by mali alebo nemali robiť stavovské a profesijné organizácie ako orgány záujmovej samosprávy s ohľadom na dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd. Autorka sa zamýšľala nad tým, ktoré práva môžu byť porušené konaním alebo nekonaním orgánov stavovskej organizácie, napr. odmietnutie komory zapísať uchádzača do zoznamu aj s poukazom na Európsky dohovor ohľadom práva na ochranu súkromného života a spravodlivé súdne konanie. Z hľadiska európskeho dohovoru ide o pracovnoprávne spory, pričom aj s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva nemožno zakázať prístup k povolaniu, t. j. naprí-

klad už spomenuté odmietnutie zápisu uchádzača do komory ako stavovskej organizácie, ktoré je predpokladom výkonu predmetného povolania. Aj z rozsudku ESLP vyplýva, že nemožno zakázať prístup k povolaniu.

Príspevok prof. Mgr. Yulie Vashchenko, PhD., z Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave bol venovaný ARS ako funkcii energetických regulátorov vo vybraných členských štátoch EÚ a na Ukrajine.

Prof. JUDr. Juraj Vačok, PhD., sudca Najvyššieho správneho súdu SR a zároveň pedagóg na Právnickej fakulte UK v Bratislave, sa vo svojom príspevku venoval plnohodnotnému správne súdnictvu ako garantovi zákonitosti verejnej správy. Stručne popísal vývoj správneho súdnictva v Slovenskej republike a poukázal na ústavný zákon č. 422/2020 Z. z., na ktorého základe bol konštituovaný Najvyšší správny súd SR, a na zákon č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov, čím bol zavŕšený proces tvorby správneho súdnictva v Slovenskej republike. Správne súdnictvo je vo svojej podstate externou kontrolou verejnej správy, ktorá stojí mimo činnosť a postavenie orgánov verejnej správy. Správne súdnictvo sa aktuálne stretáva s novými výzvami, ktorými sú najmä hľadanie nových sudcov, asistentov, vyšších súdnych úradníkov, t. j. kvalitný personálny substrát, pričom netreba zabúdať na vzájomnú komunikáciu a vzdelávanie ako smerom dovnútra systému, tak aj navonok. Najvyšší správny súd je v súčasnosti členom 4 organizácií a netreba zabúdať na čoraz väčší vplyv európskej judikatúry a jej prienik do rozhodovania tejto súdnej authority. V závere bolo poukázané na veľkú výzvu správneho súdnictva, ktorou je jeho dobudovanie za súčasného vnímania tejto authority ako nezávislej, vysoko profesionálnej a poskytujúcej rýchlu ochranu subjektívnych práv pri výkone verejnej správy. Úlohou je však tento cieľ nielen naplniť, ale ho aj udržať.

JUDr. Róbert Jakubáč, PhD., zo Správneho súdu v Bratislave v príspevku priblížil (všeobecnú) správnu žalobu ako nástroj ochrany verejných subjektívnych práv. V úvode príspevku poukázal na limity tejto ochrany v konaní o všeobecnej správnej žalobe. V tomto smere

osobitne poukázal na tézu z odlišného stanoviska k uzneseniu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2023, sp. zn. 19Svs/1/2022, podľa ktorej „správne súdnictvo Slovenskej republiky (v zmysle účinnej právnej úpravy) nie je možné [až na určité výnimky ...] vnímať ako patronálny justičný model“. Následne s istou mierou zveličenia dodal, že dôsledkom normatívne takto poňatého správneho súdnictva je skutočnosť, že správne žaloby môžu mať, resp. majú v niektorých prípadoch rozsah bakalárskej až rigoróznej práce. Ďalej uviedol, že v správnom súdnictve sa preskúma len taká činnosť orgánov verejnej správy, ktorá zasahuje do verejných subjektívnych práv fyzických osôb a právnických osôb, a teda že nie každá činnosť orgánov verejnej správy je prípustným predmetom prieskumu v správnom súdnictve. Túto tézu potom ilustroval na aktuálnej správnej súdnej praxi. V závere príspevku sa venoval otázke ochrany zákonitosti pri rozhodovaní o všeobecnej správnej žalobe v materiálnom zmysle. Svoj príspevok uzavrel konštatovaním, že pri materiálnej poňatej ochrane zákonitosti v rozhodovacej činnosti orgánov verejnej správy nemusí nezákonnosť rozhodnutia alebo opatrenia orgánu verejnej správy, prípadne procesu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, viesť k zrušeniu príslušného rozhodnutia alebo opatrenia orgánu verejnej správy.

Po krátkej diskusii k uvedeným príspevkom predniesli svoje príspevky cez platformu MS TEAMS Zoltan J. Toth z Karoli Gaspar University, Budapest, Hungary (Strážcovia právneho štátu: právomoci ústavných súdov v strednej Európe s osobitným zreteľom na rozhodovanie o fungovaní štátu a volebné spory), JUDr. Violeta Stratan z West University of Timisoara, Romania (Proportionality in Romanian Administrative Law: A State and Tendencies), JUDr. Ieva Deviatnikovaitė z Mykolas Romeris university, Lithuania (Reformy štátnej služby v Litve) a Dr. Kitti Pollák PhD. z University of Public Service, Hungary (The legal remedy system in administrative proceedings: challenges and solutions in Hungary).

Poobednú časť konferencie otvorila príspevkom s názvom Povinnosť správneho orgá-

nu viesť konanie v jazyku, ktorému účastník konania rozumie v praxi prof. JUDr. Mária Srebalová, PhD. V príspevku sa zamerala na praktické problémy pri zásadách správneho trestania, na to, že absentuje právna úprava, ako postihovať páchatel'ov, napr. envirodeliktov, keď páchatel' nemá bydlisko alebo sídlo v SR, ako aj na problematiku ukladania sankcií subjektom zo zahraničia. Problematické je tiež ukládanie sankcií za dopravné priestupky vodičov – nerezidentov a ich negatívny vplyv na bezpečnosť cestnej premávky. Autorka poukázala na smernicu EÚ č. 2015/413, ktorou sa mení smernica, ktorou sa uľahčuje cezhraničná výmena informácií o deliktach, súvisiacich s bezpečnosťou. Podľa vnútroštátneho práva sa má konanie viesť v slovenskom jazyku, avšak medzi základné práva smernica uvádza aj právo na tlmočníka, ak osoba nerozumie jazyku konania pred súdom alebo ak týmto jazykom nehovorí. Uvedené je princípom riadneho zákonného procesu, čo je zakotvené aj v Ústave SR, t. j. kto vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie, má právo na tlmočníka. Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v Slovenskej republike však túto situáciu explicitne neupravuje, na rozdiel od českej právnej úpravy, kde je uvedená situácia upravená. Z uvedeného preto vzišla potreba do budúcnosti právne upraviť zásady konania v kódexe správneho trestania.

Následne so svojím príspevkom o aktuálnych trendoch odvolania v správnom konaní vystúpil doc. JUDr. Matej Horvat, PhD., z Právnickej fakulty UK v Bratislave, s príspevkom s názvom Záruky principiálnosti a modernizácie verejnej správy cez platformu MS TEAMS vystúpil JUDr. Ing. Josef Staša, CSc., z Právnickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe. JUDr. Jana Jurníková, Ph.D., z Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne predniesla príspevok o nástrojoch kontroly výkonu akademickej samosprávy.

Po krátkej prestávke predstúpili prednášajúci z Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne, menovite Lukáš Potěšil s príspevkom, v ktorého rámci sa venoval postaveniu Najvyššieho správneho súdu v systéme súdnej

kontroly verejnej správy, David Hejč, ktorý sa venoval správnej žalobe najvyššieho štátneho zástupcu ako prostriedku vnútornej kontroly verejnej správy, a posledným, ktorý v prvý deň konferencie v uvedenej sekcii vystúpil so svojím príspevkom o probléme nesúladnosti foriem a českému správnomu súdnictvu, bol Tomáš Svoboda.

Na druhý deň ako prvá vystúpila JUDr. Lucia Filagová z Úradu geodézie, kartografie a katastra SR, ktorá sa venovala preskúmaniu zákonnosti aktov katastra nehnuteľností. Najskôr priblížila problematiku ohľadom exaktného vymedzenia pojmu akt katastra nehnuteľností, ktorý nie je legislatívne definovaný. Keďže na úseku katastra nehnuteľností prebieha viacero druhov konaní, aj v závislosti od rôzneho použitia správneho poriadku na dané konania, zúžila okruh na preskúmanie aktov iba ako výsledkov konania o návrhu na vklad a konania o zázname. Výstupy z uvedených konaní sú diametrálne odlišné najmä vzhľadom na subsidiárnu aplikáciu zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v konaní o návrhu na vklad a absolútne vylúčenú pôsobnosť správneho poriadku v konaní o zázname.

Príspevok JUDr. Ľudovíta Máčaja z Právnickej fakulty UK v Bratislave bol zameraný na garancie ústavnosti a zákonnosti pri vykonávaní pozemkových úprav. Príspevok poukázal na dôležitosť dodržiavania princípov ústavnosti a zákonnosti pri vykonávaní pozemkových úprav orgánmi verejnej správy. Príspevok zároveň priblížil pozitíva, ako aj nedostatky súčasnej platnej a účinnej právnej úpravy a navrhol jej možné zmeny v budúcnosti.

Mgr. Lubomíra Šoltysová z Úradu geodézie, kartografie a katastra SR sa v príspevku zamerala na prieskum rozhodnutia o nesprístupnení informácie. Právo na informácie nie je právom absolútnym, pričom existujú tri spôsoby vybavenia žiadosti: 1. požadovaná informácia je sprístupnená (vydaním rozhodnutia zápisom v spise); 2. je vydané (negatívne) rozhodnutie o nesprístupnení informácie a 3. je vydané tzv. fiktívne (negatívne) rozhodnutie o nesprístupnení informácie. Ide o situáciu, keď povinná osoba v zákonom stanovenej lehote

nevydá rozhodnutie o neprístupnení informácie, alebo ju neposkytne. Negatívne rozhodnutie môže vydať iba povinná osoba, pričom paralelne so zákonom o slobode informácií pôsobia aj osobitné právne predpisy s vlastnou právnou úpravou sprístupňovania, resp. poskytovania informácií. Autorka sa zamerala na komparáciu práva na poskytnutie informácií podľa zákona o slobode informácií a práva na poskytnutie informácií podľa katastrálneho zákona. V závere príspevku autorka tiež poukázala na skutočnosť, že ak fyzická alebo právnická osoba nemôže nahliadnuť do spisu podľa osobitného predpisu, nemôže to prekenuť a informácie získať na základe zákona o slobode informácií. Autorka poukázala na dvojstupňové prejednanie žiadosti o sprístupnenie informácie, pričom voči sprístupneniu informácie nemožno podať odvolanie, resp. opravný prostriedok. Natíska sa však otázka, čo v prípade, ak síce informácia bola sprístupnená, avšak v inom rozsahu, aký bol požadovaný. Súdna prax dospela k záveru, že aj len „list“, ktorým bolo oznámené, že daný dokument neexistuje alebo nebol vydaný, je postačujúci ako „poskytnutie informácie“ a možno voči nemu podať odvolanie. Výsledkom súdnych prieskumov je, že nie je zmyslom správneho súdnictva rušiť rozhodnutia len z formálneho hľadiska

Po krátkej diskusii predstavila pred publikum s príspevkom na tému garancie princípu subsidiarity trestnej represie a uplatnenia liberácie v rámci administratívnoprávnej zodpovednosti právnických osôb a fyzických osôb podnikateľov doc. JUDr. Zuzana Hamuláková, PhD., z Právnickej fakulty UK v Bratislave. Uviedla, že vhodnejšie je novelizovať zákon o priestupkoch, pretože súčasná právna úprava stanovuje objektívnu zodpovednosť páchatel'a bez ohľadu na zavinenie. Ide o absolútnu objektívnu zodpovednosť bez možnosti liberácie, voči čomu sú, samozrejme, kritické výhrady, najmä zo strany samotných páchatel'ov. Ideálnym riešením by bolo do právnej úpravy zakotviť objektívnu zodpovednosť s možnosťou liberácie, ktorá by bola právnym predpisom presne definovaná. Inšpiráciou v uvedenom prípade by mohla byť česká právna úprava.

V prípade preukázania liberačného dôvodu právnická osoba nezodpovedá za spáchaný delikt. Do úvahy sa berie vynaloženie všetkého úsilia pred spáchaním priestupku, čo sa následne objektívne posudzuje. Autorka sa zamýšľala aj nad tým, čo možno rozumieť pod pojmom „vynaloženie všetkého úsilia“? Ide o súbor opatrení a činností, ktoré majú preventívny účel a sú dostatočné na zabránenie porušovania zákona. Základný rozdiel medzi českou a slovenskou právnou úpravou je zodpovednosť založená na zavinení a posudzovanie podľa subjektívnych pomerov. Podľa názoru autorky je generálna právna úprava nebezpečná a štátne orgány sú povinné riadiť sa zásadou materiálnej rovnosti. V závere príspevku bolo prijaté odporúčanie pri trestnej zodpovednosti právnických osôb vytvoriť si „compliance programy“ na predchádzanie takémuto deliktuálnemu konaniu.

Mgr. Štěpán Burda z Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne predniesol príspevok na tému Koncepcní otázky rozkladu jako řádného opravného prostředku, v ktorom sa venoval riadnemu opravnému prostriedku proti rozhodnutiu ústredného orgánu štátnej správy, ktorý je tradičným inštitútom slovenského a českého právneho poriadku. Zamýšľal sa nad tým, či ide o zbytočný prežitok, alebo efektívny nástroj ochrany subjektívnych práv. Autor sa zamerával aj na autoremedúru ako prostriedok nápravy, pričom podľa neho by mala byť pôsobnosť tohto inštitútu bližšie upravená. Účelnosť rozkladu podľa názoru autora vyvoláva pochybnosti. Ako alternatívy a možné riešenia autor uviedol napr. návrat k pôvodnej nenárokovej koncepcii, upustenie od riadneho opravného prostriedku a priamy prístup k súdu, posilnenie prvku dvojinštančnosti a väčšie priblíženie k odvolaniu, prípadne zriadenie osobitných orgánov pre druhostupňové rozhodovanie.

Cez platformu MS TEAMS svoj príspevok na tému Přezkum závazných stanovisek predniesla JUDr. Alena Kliková, Ph.D., z Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne.

Z trošku iného súdka svoj príspevok na tému Využitelnost' inštitútu konečného užívava-

teľa výhod pre účely zaist'ovania majetku predniesol Mgr. Šimon Bleho z Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý poukázal na ne/možnosť zaistenia majetku osobe podľa zákonov o výkone medzinárodných sankcií a preukazovaní pôvodu majetku, ktorá v obchodnej spoločnosti nie je spoločníkom, ale iba ovláda / kontroluje danú obchodnú spoločnosť prostredníctvom spoločníka. Uvedený skutkový stav si autor vybral, pretože v zahraničí (najmä Spojenom kráľovstve) je bežné, že hlavne ruskí oligarchovia týmto spôsobom obchádzajú medzinárodné sankcie.

Po obednej prestávke zaznel online príspevok na tému Zřízení ochránce práv dětí v ČR JUDr. Anny Chamráthovej Richterovej z Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne. Ďalším príspevkom v uvedenom bloku bol príspevok Mgr. Kristíny Slámkovej z Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave na tému Úloha protikorupčného koordinátora pri uplatňovaní princípov právneho štátu vo verejnej správe. Príspevok bol venovaný prieniku medzi úlohou protikorupčného koordinátora a uplatňovaním princípov právneho štátu vo verejnej správe. Podľa princípov právneho štátu všetky orgány verejnej moci konajú vždy v medziach zákona, v súlade s hodnotami demokracie a základných práv a pod kontrolou nezávislých a nestranných súdov. Protikorupč-

ný koordinátor zohráva kľúčovú úlohu v boji proti korupcii a zabezpečovaní transparentnosti vo verejnej správe. Príspevok analyzuje, ako môže protikorupčný koordinátor, ktorý pôsobí ako strážca integrity verejnej správy, konkrétne prispieť k uplatňovaniu princípov právneho štátu v rámci orgánov verejnej moci. Príspevok zároveň poskytol porovnanie pozície protikorupčného koordinátora s pozíciou zodpovednej osoby v zmysle zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

Poslednými boli autori z Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave: Mgr. Tomáš Garžík sa venoval vplyvu precedenčnej zásady na výšku ukladanej pokuty na úseku úradnej kontroly potravín, Mgr. Alžbeta Zemanová sa zaoberala úlohou okresných úradov pri ochrane štátnych symbolov a na záver sa doc. Mgr. Ján Škrobák, PhD., venoval správneému trestaniu v územnom plánovaní ako garancii princípov právneho štátu.

Sekcia správneho práva venovaná téme Garancie uplatňovania princípov právneho štátu vo verejnej správe vytvorila zasa raz veľmi zaujímavú platformu na výmenu poznatkov a diskusiu zástupcov slovenskej a českej akademickej obce ako aj predstaviteľov aplikačnej praxe.

Lucia Filagová*

* JUDr. Lucia Filagová, Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, externá doktorandka na Katedre správneho a environmentálneho práva Právnickej fakulty UK v Bratislave.